

A mai német felfogás erősen hajlik abba az irányba, hogy Plátóban a filozófus rovására a politikust és államszervezőt domborítsa ki. A szerző szinte kivételes olvasottságról tanúskodó tájékozottsággal gyűjti össze az idevonatkozó véleményeket. Sajnálhatjuk, hogy Hildebrandt könyvéhez nem tudott hozzájutni ²⁾

A Harmadik Birodalom pedagógiai és államfilozófiai orientációját azonban így is széles alapokon és — ami elsősorban értéke a tanulmánynak — a történeti folytonosság rendszerébe beállítva kapjuk. Ha ezt a nemzeti szocialista embereszmény számára kisajátított plátói paideia magyarázatot az objektív tudományos álláspont nem is fogja minden részletében igazolni, de a faji erők bázisára építő németiség most ezt a humanitást érzi alkalmasnak a nemzet regeneráló erőinek felfokozására és politikai célkitűzéseinek elősegítésére. É tekintetben azonban a szerző — bár csak hangfogóval de — érezteti álláspontját, amint az egész mű diszkrét tárgyilagos-sággal készült, tekintettel a ma még forrongó kérdéskomplexusra. Kategórizáló filozófiai érzékkel és imponáló tárgyi tudással megírt munkájának olvasását azonban sokszor megnehezíti a céhbéliek tudományos formanyelve. A könyv széleskörű kultúrtörténeti vonatkozásai és elmélyedő oknyomozása révén megbízható bepillantást enged a nemzeti szocializmus nevelési és társadalmi világába.

Visy József.

Bezerédj Amália. (A debreceni Tisza István Tudományos Társaság kiadványa, Debrecen, 1937. 20. oldal.)

Szondy György, a rövidre szabott tanulmány írója, nemes cél érdekében fogott tollat akkor, amikor Bezerédj Amáliában, a „*Flóri könyve*” szerzőjében a mai nemzedék elé tárta a magyar úriasszony ideális lelkű, szociális szellemtől áthatott gyermeknevelőjét. Abban a korban élt, amelyet *reformkorszaknak* szoktak nevezni és rövid, szomorú életének minden törekvése a *falusi gyermekek fclemelése, erkölcsi és nemzeti tartalmú nevelése volt*. Tulajdonképeni munkaterülete az óvoda-ügy felkarolása s itt méltán állíthatjuk *Brunswick Terézia grófnő mellé* azért az önfeláldozó tevékenységéért, amellyel falujában, a dunántúli Hidján megteremtette a szegény jobbágy gyermekek kisededóvját. Amíg azonban Brunswick Terézia elsősorban a városi szegénység gyermekeiről kívánt gondoskodni s az első tizenegy kisededóv is mind városokban létesült, addig Bezerédj Amália — s vele együtt férje, a vele rokon *Bezerédj István* tolnai alispán és diétai követ — tudatosan a falu felé fordul, aminthogy a Bezerédj-házaspár életének minden törekvése a *magyar paraszt sorsának javítására irányult*. Bezerédj Amália kisleányát, Flórikát is köztük nevelteti és neki írja meg halhatatlan gyermekkönyvét, a „*Flóri könyve*”-t is. Az 1839-ben megjelent könyv azóta nem kevesebb, mint 16 kiadást ért meg: ékes bizonyítéka ez idővel dacoló értékeinek. Évtizedekig egymaga volt a magyar gyermekirodalom s ez indította el a magyar ifjúsági irodalom százkönyvű mesterét, *Benedek Elek*et is, aki így ír Flóri könyvéről: „*Az én első könyvem nem az Ábécé volt, hanem az első magyar gyermekkönyv, Flóri könyve. Ennek a könyvnek minden versikéjét, minden mondatát elejétől végig olvastam százszor, meg százszor, kicsi agyamban vittem az iskolába minden betűjét, képecskéjét. Ez maradt jó sok esztendeig legkedvesebb könyvem, az én gyermekkoromnak egyetlen jó gyermekkönyve. Ennek a könyvnek a lelkéből sarjadzott ki az én gyermekifjúsági könyveimnek terebélyes fája. Ez tett adósává a gyer-*

²⁾ Plato, *Der Kampf des Geistes um die Macht*. Berlin 1933. A kérdésre más helyen részletesebben ki fogunk térni.

mekvilágnak : mindazt a gyönyörűséget, mit ez egyetlen könyv szerzett a gyermeki léleknek, tetézve adni nektek, gyermekek !"

Dr. Áldobolyi Nagy Miklós

Petrich Béla ; A modern nyelvek tanítása. Pedagógiai szakkönyvek, 5. kötet. Szerkeszti Dékány István. Budapest, 1937. Az Országos Középiskolai Tanáregyesület kiadása. 96 oldal.

A könyv szerzője országosan elismert kitűnő pedagógus. Minden szaktanár tudja róla, hogy tárgyát meg tudja növéndékeivel kedveltetni és tanítási eredménye kiváló. Aki a könyvet kézbeveszi, kétségkívül ennek a pedagógiai sikernek a titkát akarja ellesni.

A könyv a kíváncsiságot nem elégíti ki. A „szabályok“, amelyeket a szerző ad, alig mondanak többet, mint Michel Angelo ismeretes szabálya a művészetről, amely szerint a márványtömbben már benne van a szobor, csak le kell róla faragni a felesleget. Ugy látszik, a pedagógia ebben a vonatkozásban művészet: a módszer-tani „szabályokban“ nincs benne a pedagógiai siker titka, legfeljebb annak a lehetősége.

A könyv azonban még ezeken a korlátozott lehetőségeken belül is kevesebbet mond, mint amennyit joggal elvárunk. Ennek oka szerintünk a módszer fogalmának meghatározása. A szerző Fináczy Ernő meghatározását teszi magáévá, amely szerint a módszer „pedagógiai eljárás egy művelődési cél megvalósítása érdekében.“ A könyv maga azonban ennek a meghatározásnak inkább csak egyik felét, a pedagógiai eljárást tartja szem előtt. A meghatározás másik felét, a művelődési célt csak ritkán veszi tekintetbe.

A magunk részéről a módszert „*absztrakt valóság*“-nak tartjuk, egy „*életesen való*“ funkciórendszer egyik kompensének, amelynek tagjai: *adottság* — *módszer* — *cél*. Minden tárgy tanítását ez a hármas funkciórendszer determinálja. Fokozottan fontos volna azonban a funkciórendszer minden tagját éppen a modern nyelvek tanításánál tekintetbe venni, ahol az *adottság* (a növéndékek meglévő nyelvtudása) és a *cél* egyenként és iskolánként határesetesen különböző. A magunk részéről minden módszertani alapvetést, amely idegen nyelvek tanítására vonatkozik, csak ennek a hármas funkciórendszernek a keretében tudunk elképzelni.

A könyv szerzője ennek ellenére is igen érdemes munkát végzett. A teljes pártatlansággal összeállított bibliográfia, a történelmi bevezetés olyan úttörő munkát, amelyet már időkímélés érdekében sem nélkülözhet egy tanár sem, aki átlagon felüli eredményekre törekszik. A magunk részéről örömmel, de egyúttal sajnálkozással valljuk be, hogy legalább 5 évig tartó kísérletezést takarítottunk volna meg, ha a könyv két évtizeddel ezelőtt, tanári pályánk kezdetén jelenik meg.

H. A.

Greguss Pál : 400 egyszerű növényélettani kísérlet. Árpád nyomda kiadása. Szeged, 1936. 141 lap, 263 ábra.

Ki nem gondolt volna már a természetrajz tanárai közül arra, hogy a növény életfolyamatainak néhány fontosabb mozzanatát *egyszerű és mégis bizonyító erejű* kísérletekkel bemutassa tanítványainak? Sok természetrajzi szertárban meglelni azokat a bonyolult instrumentumokat, amelyek hivatva lennének ezt a célt szolgálni, de bizony ezekkel a nehézkesen kezelhető eszközökkel senki sem bajlódott szívesen.

A gyakorlati pedagógus őszinte örömmel üdvözli dr. Greguss Pál főiskolai tanár